

עפ"ג 39675/12/13 - מלכה בן צבי נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ג 39675-12-13

רון שפירא [אב"ד]

אברהם אליקים

בティנה טאובר

מלכה בן צבי

נגד

מדינת ישראל

פסק דין

בפניו ערעור נאשמת על גזר דין של בית משפט השלום בחיפה, כב' השופט זאייד פלאח (להלן: "בית משפט קמא"), אשר הרשע את המערעתה על פי הودאתה ב-14 אישומים שונים, בתמצית, עבירות של גנבה בידי מורה, זיווג בנסיבות חמימות, שימוש במסמך מזויף, רישום כוזב במסמכי תאגיד, עבירות של עובדים ומנהלים בתאגיד, עבירות מרמה והפרת אמונים. מדובר בשורה של עבירות שנעברו בעת שהמערעתה עבדה כפקידה בכירה בסניף של בנק לאומי וביצעה פעולות בחשבונות של לקוחות אמידים, באופן שבו גנבה מ-14 לקוחות סכום כסף של כ-600,000 ל"נ. בנוסף הורשעה בעבירת מרמה לפי סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה, וזאת באישום מס' 15, אשר יחס למערעת עבירת מרמה בכך שגנבה כספים והתמחקה מלהשלם מס על פירות הגנבה.

בית משפט קמא גזר על המערעתה עונש של 24 חודשים מאסר בפועל, בגיןו ימי מעצרה, ועוד 6 חודשים מאסר על תנאי. בנוסף הורה בית משפט קמא על חילוט רכבה של המערעת, וזאת לאחר שנמצא כי הרכב נרכש בחלוקת כספים אשר נגנובו מחשבונות הבנק שהמערעת טיפולה בהם במסגרת תפקידיה בבנק.

المعרעת פנתה לבית משפט זה בבקשה כי יקל בעונשה, וכן כי בית המשפט יורה על ביטול חילוט הרכב.

טייעוני ב"כ הצדדים פורטו בהרחבה בהודעת הערעור שהגישה המערעת וכן בפרוטוקול הדיון בפניו מהיום, 1.1.14. נחזיר עליהם בתמצית בלבד.

المعרעת טוענת כי שגה בית משפט קמא, כאשר לא נתן משקל ראוי להודאתה המיידית, לעובדה כי החזירה את כל הכספי אשר גנבה וכן למצבה האישי והבריאותי, מצבו הבריאותי של בעלה ונתונים אישיים אחרים אשר הוצגו בפניו במסמכים רפואיים, אשר לא נפרט מלחמת צנעת הפרט. עוד טוען בא כוחה של המערעת, כי בית משפט קמא לא נתן משקל של ממש להמלצות שירות המבחן, כאשר בתסקירות המבחן להסתפק בעונש של מאסר

בעבודות שירות. הסגנור טען כי העונש שנגזר חורג לחומרה בנסיבות אלו מהענישה המקובלת, וմבקש מבית משפט זה להתערב בענישה.

לענין חומרת הענישה מוסיף הסגנור ומציין גם את חילוט הרכב. לטענתו, ביצוע החילוט, כמווהו כהטלת קנס, והלכה היא שאין מקום לגזר עונש של מאסר ממשמעותי ובצדיו קנס כספי לששלום בפועל. טען כי למעשה, מדובר במקרה בכפל ענישה, ולכן אם מורה בית המשפט על ענישה כלכלית ממשמעותית (ולטענתו, שאין עליה חולק), שווי הרכב הוא מעל 80,000 ₪), כי אז יש מקום להקל בעונש המאסר ולחלווף מבקשתו הוא כי בית המשפט יקל בעונש המאסר תוך שהוא מעל מביא בחשבון את חילוט הרכב. לעניין רכיב הענישה הכלכלית, מבקש הסגנור שנביא גם בחשבון כי המערערת צפואה להליך אזרחי שענינו תשולם חוב למס הכנסה, וזאת לאחר שנקבע במסגרת ההליך הפלילי כי כספי הגניבה הם כהנכסה החייבת במס, וכפועל יוצא מכך כי נדרשת תשלום כתם מס, זאת גם שהכספים הוחזו.

הסגנור מבקש גם שנביא בחשבון את העובדה שהמערערת יתרה על זכויות שנצברו לה במהלך כ-35 שנות עבודה בבנקלאומי, ולגייסתו יש לראות זאת כעונש נוספת, במובן זה שעקב ההסתbekות הפלילית יתרה, למעשה, המערערת על זכויות כספיות ממשמעותיות, ויש לראות זאת כתוספת לעונש שנגזר עליה.

באת כוח המשיבה ביקשה לדחות את העreau. לגישת המשיבה, גזר הדין אינו נתה לחומרה כלל ועיקר, באופן המצדיק את התערבותה עריכאת העreau. ב"כ המשיבה ציינה את ריבוי העבירות, את החומרה הרבה שבפגיעה באמון הציבור במערכות הבנקאיות ואת הנזק שנגרם כתוצאה ממעשה של המערערת, גם אם הוחזוו כל הכספיים. בכל הנוגע להמלצת שירות המבחן, חזרה ב"כ המשיבה על ההלכה הידועה, כיopsis שירות המבחן אינו מחייב את בית המשפט, אשר עליו לשקל שיקולים נוספים. בכל הנוגע לחילוט הרכב, מצינית ב"כ המשיבה כי מדובר בעונש כספי המביא לידי ביטוי את העובדה שהרכבת נרכש בכיספים שנגנבו. אין מדובר בשווי רכב גבוה, במובן זה שהענישה המצטברת, הכלכלית והמוחשית בדמותו של עונש מאסר, וזאת גם כמשמעותם את שני רכיבי הענישה, אינה מובילה לתוצאה של ענישה החורגת לחומרה בצורה קיצונית מענישה רואיה.

לאחר ששמענו את טענות ב"כ הצדדים, החלטנו לדחות את העreau על כל חלקיו.

סבירים אנו כי העונש שנגזר על המערערת אינו חמור כלל ועיקר, ובכל מקרה אינו חורג בצורה קיצונית מענישה רואיה, באופן המצדיק את התערבותה של עריכאת העreau.

המערערת הורשעה ב-15 אישומים של עבירות חמורות, אשר בגין כל אחד מהם ניתן היה לגזר את העונש אשר נגזר על המערערת בגין כל אותם אישומים במשותף. אין מדובר בעבירות אשר ניתן להגדיר כמעשה אחד. בנסיבות אלה, כאשר מתיחסים לכל אירוע בנפרד, על ציר הזמן, מקבלת התנהגותה כפקידת בנק ותיקאה, המפרה את אמון הנהלת הבנק ואת אמון הלוקחות, חומרה מיוחדת כאמור, ניתן היה לגזר עונש בכל אחד מהאישומים בנפרד ולהורות על ענישה מצטברת.

הסגנור טען בפנינו כי כל כספי הגניבה הוחזוו, ומכאן שלא נגרם כל נזק לבנק או למי מהפקידים שבו. גם אם נביא

בחשבון את העובדה שהכספים הוחזו לבנק ולבעליו החשבונות, באופן שבו לא נגרם כל נזק כלכלי למי מהם, הרי שמעשי המערעת גרמו לנזק. הנזק הוא בפגיעה שבמון הבנק בעובדיו ובפגיעה באמון הציבור במערכות הבנקאית. פגעה זו באמון מהוות נזק מצטבר, הן לבנק והן לאזרחים השמים בו את מבטחם, וזאת גם אם לא נגרם נזק כלכלי מיידי.

במקרה הנוכחי, כאשר מדובר בריבוי עבירות ובביצוע של מרמה שיטיתית לאורך תקופה, על ידי מלא תפkid בסנייפ בנק, יש בכך כדי לפגוע בתפקוד המערכת הבנקאית ולגרום לה לנזק של ממש, גם אם בסופו של יומם לא נגרם נזק ללקחות עצם. נעיר כי לעניין זה מקובלות علينا הטענה שלא הכוח קיומו של נזק נפשי למי מהלקחות, במובן זה שלא הוציאו חווות דעת לעניין זה. ואולם הפגיעה באמון הציבור במערכות הבנקאית היא זו המחייבת את הגנתו של בית המשפט וגזרת עונשים אשר ירתיעו מפני פגעה במערכות המספקת שירות חיוני לכלל הציבור.

כשambilאים בחשבון את ריבוי העבירות ואת השלכותיהן, כאמור לעיל, לא ניתן לומר כי מתחם הענישה שקבע בית משפט קמא אינו ראוי, ולא ניתן גם לומר כי העונש שנקבע בתחום המתחם חורג לחומרא.

נוסיף עוד, כי בית משפט קמא הביא בחשבון את העובדה שהכספים הוחזו. כמו כן הביא בית משפט קמא בחשבון את כל יתר הנתונים לזכותה של המערעת, לרבות מצבה הבריאותי, מצבו הבריאותי של בעליה ואף דבריו שבחרעפו עליה עדי אופי (ראה למשל סעיף 17 לגזר הדין). בית המשפט קמא גם היה ער לעובדה שהמערעת צפואה להילכים אזרחיים שעוניים חייבה במס הכנסה, וגם היה ער לכך שווייתה על זכויותה הסוציאליות, אשר להן שווי כלכלי. כל אלו לא נעולמו מעוניו של בית משפט קמא, ולא ניתן לומר כי לא נשקלו השיקולים הרואים באיזונים שנערכו על ידו.

בכל הנוגע לתסקير שירות המבחן - שירות המבחן אכן המליך על ענישה בדמות של מאסר בעבודות שירות. יצוין כי התסקיר עצמו לא היה חייב במלוא מובן המילה, כאשר שירות המבחן ציין כי למערעת קיימים קושי להתחבר לפסול שבהתנהגותה ולהושא אמפתיה אל נפגעי העבירה. נצין לעניין זה, כי מוכנים אנו להניח שמאחר והלקחות לא נפגעו במובן הכלכלי, כי אז התקשתה המערכת לראות בהם כנפגעים עבירה. עם זאת, האמור בתסקיר בכל הנוגע לקושי להבין את הפסול שבהתנהגות, מעורר דאגה. שירות המבחן היה ער לכך, ואולם לאחר שאושר כי כל כספי הגניבה הוחזו, המליך על מאסר בעבודות שירות, וזאת חרף העורתו בנוגע לדפוסי אישיותה.

הלכה היא, כי בית משפט אינו מחויב לאמץ את המלצות שירות המבחן. המלצות שירות המבחן הן רק אחד מהשיקולים שעלו בית המשפט להbias בחשבון. בכלל, שוקל בית המשפט שיקולים אחרים ורבים, אשר אינם מסווג השיקולים אותם שוקל שירות המבחן. ואולם מעבר לאמור, במקרה שבפניינו ניתן ללמידה מעין בתסקיר שירות המבחן, כי למעשה, שירות המבחן ראה קושי במתן הקלה בעונש למערעת, וזאת כאשר ציין כי היא מתקשה להתחבר ולהבין את הפסול שבהתנהגותה. רק מהטעם שהמערעת החזירה את הכספי שגנבו, מצא שירות המבחן לנכון להמליך על עונש של מאסר בעבודות שירות. איזו זה, שמצו למכון שירות המבחן לעשות, אינו מחייב את בית המשפט, וכי אשר מבאים בחשבון את תוכית הענישה, הרי שגם לא נראה שאיזו זה המכון לגופו של עניין.

בxicomo של דבר, כאשר מבאים בחשבון את ריבוי העבירות וחומרתן, לא ניתן לומר כי העונש אשר נגזר על המערעתה הוא עונש חמור, וודאי לא במידה הקיצונית המצדיקה את התעverbותנו.

מבחן נתיחס לסוגיות ה啻לות. חילוט נושא לעיתים אופי אזרחי, ולעיתים אופי עונשי. חילוט מכוח הוראות סעיף 39(א) לפקودת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט - 1969 (להלן: "פקודת סדר הדין הפלילי"), הוא חילוט עונשי במהותו [ראו: ע"פ 93/1982 **בנק לאומי לישראל בע"מ נ' מדינת ישראל**, פד"ו מch(3) 238]. מדובר בענישה המצדbertת לכל עונש אחר. יזכיר כי חילוטו של רכוש בהתאם להוראות סעיף 34(ב) לפקודה, יכול להתבצע אף אם לא נוער עבירה בסופה של יום. יותר לעניין זה, כי הגדרתו של חילוט המבוצע מכוח הוראות פקודת הסמים, שונה בענישה המצדbertת לבכל עונש אחר. שאלת ההחלטה על רכושו של רכוש בהתאם להוראות סעיף 34(ב) לפקודה, יכול להתבצע אף במקרה בו הרכוש נושא פקודת הסמים כענישה המשלימה לKENESOT. בבסיס הענישה בדרך כלל חילוט רכוש נלקח מהחוקך ראה בחילוט מכוח הוראות פקודת הסמים כענישה המשלימה לKENESOT. בbasis הענישה בדרך כלל חילוט רכוש נלקח בחשבון לא רק הערך הכלכלי של הרכוש אלא העובדה כי מדובר בפגיעה ברכשו של מוצר עבירה, באופן המאיין את התמരיך לביצוע העבירה [כך עלה מהצעת החוק לתקן פקודת הסמים המסתוכנים (מס' 3) תשמ"ח, 1988; ראו גם: ע"פ 02/1988 **כהן נ' מדינת ישראל**, פד"ו נ(4) 558; לסקירה על היבטים שונים של חילוט, ראו: רע"א 4096/04 **שלמה בוטח נ' מדינת ישראל, פרקליטות מיסוי וככללה תל אביב ואח'**, החלטה מיום 7.9.04, פורסם בפ"ד]. נת(1) 913).

במקרה שבפנינו מתקיימת התכליית לביצוע של חילוט. הרכב שנתפס, נרכש בחלוקת העיקרי בכיספים שנגנבו מחשבונות הבנק. העובדה כי הכספיים הוחזרו בסופה של יום אינה משנה את בסיס המימון אשר שימוש לרכישת הרכב. גם אם שימוש הכספיים כימיון עד שיווג מקור מימון אחר ועד שניתן יהיה להחזיר את הכספיים המקוריים לקופת הבנק, הרי שאין חולק כי כספי הגבנה ישמשו לביצוע הרכישה בפועל. מכאן שבית משפט קמא מוסמך היה לחייב את הרכב (והדבר אינו שני במחלוקת). במקרה שבפנינו גם מתקיימת התכליית של הוצאה הרכוש, שהושג בדרך של עבירה, מהערבי שמחזק בו. העובדה שבסתופו של דבר הוחזר הרכוש שנגנבו, אינה משנה לעניין תכליתו של החילוט, ולא ראיינו בכך עילה לביטולו.

בנוספ, כאשר בוחנים את הענישה כמכלול, לא ניתן לומר כי עונש של שנתיים מאסר לרייצוי בפועל, ביחד עם חילוט הוא עונש בלתי סביר ובلتוי מידתי. העונש המצדbert האפשרי בגין העבירות אוטן ביצעה המערעתה עומד על מספר רב של שנות מאסר, הרבה מעבר לעונש שנגנזר. בית משפט קמא קבע כי מתחם הענישה צריך לעמוד על תקופה שבין 6 חודשים מאסר ועד 3 שנות מאסר בפועל, וזאת בכל אחד מ-14 כתבי האישום בהם הורשעה המערעתה שעוניים בעבירות שבוצעו כלפי הבנק וחשבונות המפקדים בו, וכן קבוע מתחם ענישה בין 6 חודשים מאסר ל-24 חודשים מאסר לעבירה שייחסה למערעתה באישום ה-15. בית משפט קמא לא פירט בגורם דין מתחם ענישה כולל לכל העבירות בהן הורשעה המערעתה. נראה, על פניו, כי מתחם ענישה זה צריך היה להיות גבוה יותר ממהמתthem אשר נקבע בנסיבות העניין לכל מעשה בנפרד.

למעשה, לו היה בית משפט קמא גוזר בנפרד את הדין בכל אחד מכתבי האישום הנ"ל, בהתאם למתחם המינימלי שקבע בית משפט קמא, כי אז היה על המערעתה לרצות כ-90 חודשים מאסר. בית משפט קמא החליט להקל עם המערעת, כאשר גזר את העונש לתקופה מצטברת של 24 חודשים, ואולם בה-בעת החלטת להוסיף רכיב כספי כלכלי, בדמותו של החילוט. מוכנים אנו, לצורך הדיון, לראות את החלטות במרקם זה כמשמעותם המצדbert למאסר, ואולם

כאשר מבאים בחשבון את תקופת המאסר שנגזרה, שהיא קצרה בשים לב לכל האמור לעיל, הרי שאנו סבורים כי נפלה שגגה תחת ידו של בית משפט קמא כאשר הורה על חילוט הרכב, אשר נרכש בכספי העבירה. נזכיר כי מדובר בעניין מובהק של שיקול דעת. אחת ידענו: מדובר בסנקציה עונשית משלימה הבאה להאיכוב לעובר העבירה ולהרטיע את זולתו [השו: ע"פ 7646/07 אהרון אייל (ירון) כהן ואח' נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 20.12.07)].

בסיכוןו של דבר, לא מצאנו כל פגם בגין דינו של בית משפט קמא, ובוודאי לא מצאנו כי העונש הכללי, המשלב את רכיב המאסר בלבד עם הרכיב הכלכלי של חילוט הרכב, חריג לחומרא בצורה קיצונית המצדיקה את התערבותה של ערכאת הערעור.

אשר על כן, הערעור נדחה.

משאישרנו את חילוט הרכב שנຕפס, ממילא ניתן להחזיר לידי המערערת את יתרת הכספיים המוחזקים בתיק בבית המשפט, בסך של 15,000 ₪, כאשר סכום זה יוחזר למערערת באמצעות בעליה, מר אילן בן צבי ת"ז 06409510, שכותבו הנטקה 62 חיפה. החלטה זו משלימה ומתווספת להחלטה שניתנה ע"י אב"ד הרכב ביום 29.12.13, קר שניתן להחזיר כעת למערערת את כל הסכום שנຕפס ומוחזק בבית המשפט (סכום של 15,000 ₪ עליו הורינו כעת, בצירוף הסכום של 75,000 ₪ בהתאם להחלטה מיום 29.12.13, וזאת ככל שלא הוטל עיקול על הכספיים הנ"ל).

עם זאת יובהר כי השבת הכספיים, ובמיוחד הסכום של 15,000 ₪, מותנית במסירת הרכב לידי המשיבה, ואנו מורים כי ביצוע מסירת הרכב לידי המשיבה, יבוצע עד לא יאוחר מיום 30.1.14, ועד למועד זה תעוכב השבת הכספיים. הפרקליטות תנחה את ב"כ המערערת لأن להעביר את הרכב. הכספיים ישוחררו לאחר שיומצא אישור כי הרכב נמסר למדינה.

ניתן היום, כ"ט בטבת
תשע"ד, 01 בינואר 2014,
במעמד הצדדים ובאי
כחם.

ב. טאובר, שופט א. אליקים, שופט

ר. שפירא, שופט
[אב"ד]